Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

про результати відвідування Кривчицького психоневрологічного інтернату Хмельницької обласної ради

10.03.2025

м. Хмельницький, 2025

І. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19[1], 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 10.03.2025 групою НПМ здійснено відвідування Кривчицького психоневрологічного інтернату Хмельницької обласної ради (далі – інтернат, заклад, ПНІ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Кізаєва Оксана Миколаївна, представник Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Хмельницькій області (керівник групи НПМ);

Шейгец Оксана Миронівна, головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Осередчук Ольга Михайлівна, представник громадської організації;

Касянюк Алла Анатоліївна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Інтернат знаходиться за адресою: вул. Сонячна, 2, с. Кривчик, Кам'янець-Подільський р-н, Хмельницька обл., 32453.

Відповідно до Статуту, затвердженого розпорядженням голови Хмельницької обласної ради від 06.04.2023 № 74/2023-о (далі - Статут інтернату), Кривчицький психоневрологічний інтернат є стаціонарним інтернатним закладом соціального захисту, що утворений для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в Інтернаті (далі – підопічні).

Штатна чисельність працівників інтернату складає 98,5 штатних одиниць, з них медичних працівників – 51,0 штатна одиниця (лікар-психіатр – 1 шт. од.; лікар-терапевт І категорії – 0,5 шт. од.; старша сестра медична вищої категорії – 1 шт. од.; сестра медична – 7 шт. од.; молодший медичний персонал – 43,5 шт. од.).

Планова наповненість установи - 170 ліжко/місць. На день відвідування в закладі перебувало 169 підопічних, з них: 34 недієздатних підопічних (над 17 підопічними опіку здійснює заклад/директор; 17 підопічних під опікою родичів), 158 підопічних є особами з інвалідністю.

Підопічні проживають у двох двоповерхових житлових корпусах, на перших поверхах яких розміщено ліжкових хворих (фото 1, 2).

В інтернаті підопічні отримують чотириразове харчування, з дотриманням вимог щодо забезпечення натуральних добових норм харчування відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13.03.2002 № 324 «Про затвердження

натуральних добових норм харчування в інтернатних установах, навчальних та санаторних закладах сфери управління Міністерства соціальної політики». У закладі наявне дієтичне та перспективне меню. У приміщенні харчоблоку дотримуються санітарно-гігієнічні умови, робочі поверхні та посуд чисті, витяжка в належному стані. Працівники, що залучені до робіт у харчоблоці, вчасно проходять медичні огляди, що підтверджено відповідними записами в особистих медичних книжках. Працівниками харчоблоку відбираються, маркуються та належно зберігаються добові проби з приготовлених страв.

Скарг на якість харчування від підопічних не надходило.

Витрати закладу на харчування одного підопічного на день становлять 164,08 грн.

Медична допомога в інтернаті надається відповідно до ліцензії на здійснення господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю терапія, психіатрія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа.

На кожного підопічного у закладі оформлена особова справа.

Видатки на медикаменти у закладі на одну особу становлять 10,05 грн.

Персоналом закладу повідомлено, що в інтернаті не застосовуються фізичні методи гамування, дану інформацію підтвердили підопічні під час бесід з ними.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 42 підопічними та 10 працівниками закладу. Скарг на неналежне поводження від підопічних не надходило.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування групи НПМ здійснено 17.01.2024. За результатами попереднього відвідування НПМ виявлені порушення прав підопічних, зокрема права на свободу та особисту недоторканість; права на охорону здоров'я та медичну допомогу; права на гідні та безпечні умови перебування; права на доступність осіб з інвалідністю та маломобільних осіб; права на вільний розвиток своєї особистості.

За результатами попереднього відвідування НПМ вносились рекомендації Кривчицькому психоневрологічному інтернату, зокрема:

- привести укриття у відповідність до вимог чинного законодавства та дотримуватися безпекових заходів під час оголошення сигналу «повітряна тривога»;

- забезпечити:

дотримання належних умов для проживання/перебування підопічних;

дотримання норм житлової площі на особу;

дотримання Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

приведення первинної медичної документації закладу у відповідність до вимог законодавства;

облаштування житлових корпусів, їдальні та території інтернату відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд».

За результатами опрацювання звіту Кривчицький психоневрологічний інтернат поінформував про часткове виконання наданих рекомендацій щодо усунення виявлених порушень та недоліків, зокрема щодо проведення роз'яснювальної роботи серед персоналу та зупинення практики обмеження права підопічних перебувати в своїх кімнатах в денний час; приведення первинної медичної документації закладу у відповідність до вимог законодавства; заплановані ремонтні роботи, зокрема в укритті, їдальні та житлових кімнатах. Однак під час відвідування встановлено, що більшість недоліків у роботі закладу залишились неусуненими.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 27 Конституції України).

1. У закладі наявне підвальне приміщення, яке використовується як найпростіше укриття. Утім, дане укриття не відповідає вимогам абзацу другого підпункту 2 пункту 5 Критеріїв діяльності надавачів соціальних послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2020 № 185 (далі – Критерії діяльності), та наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» та розраховане на розміщення тільки 50 осіб і є недоступним для маломобільних підопічних (фото 3).

2. Під час спілкування з підопічними та персоналом закладу було з'ясовано, що адміністрацією інтернату порушується право підопічних на безпеку, сигнал «повітряна тривога» персоналом закладу ігнорується, евакуація підопічних та персоналу інтернату до укриття не здійснюється.

Порушення права на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, стаття 1 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання, стаття 28 Конституції України).

3. У закладі існує практика неправомірних обмежень відносно деяких підопічних щодо можливості вільного перебування у своїх кімнатах та використання ними своїх ліжок вдень. Група НПМ спостерігала, що багато підопічних, які перебували в кімнатах, сидять на стільчиках і, з їх слів, не можуть користуватись ліжком, оскільки їх будуть сварити. Тому підопічні проводять свій вільний час, в тому числі і денний сон, на лавах та стільцях (фото 4, 5).

Заборона протягом дня перебувати у власних кімнатах та користуватись власними ліжками не відповідає вимогам пункту 36 розділу ІІІ Стандартів Європейського комітету з питань запобігання катуванням чи нелюдському або

такому, що принижує гідність, поводження чи покарання (далі – Стандарти КЗК).

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 48 Конституції України, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

4. Всупереч пунктам 6.1.2.2 та 6.1.2.4 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» (далі - ДБН В.2.2-18:2007) у закладі не дотримано норми площі на одну особу, житлові кімнати перенаповнені: в деяких кімнатах проживає понад 10 осіб (фото 6), житлова площа деяких кімнат складає близько 3-4 м^2 на одну особу при нормі не менше 7 м^2.У порушення вимог ДБН В.2.2-18:2007 у першому житловому корпусі інтернату більшість підопічних проживають у прохідних кімнатах (фото 7), ліжка деяких підопічних розміщені одразу біля входу до приміщення загального користування (фото 8).

5. У частині житлових кімнат інтернату не вистачає меблів (приліжкових тумбочок для кожного підопічного, столів та стільців, шаф для речей – на кімнату), чим порушуються Мінімальні норми забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджені наказом Мінсоцполітики України від 19.08.2015 № 857 (далі – Мінімальні норми).

В інтернаті використовуються старі ліжка із панцерною сіткою, а також частина «дитячих ліжок», які за розміром є замалими і незручними для щоденного сну підопічних (фото 9). Зазначене створює умови, за яких неможливе забезпечення позитивного терапевтичного середовища, що не відповідає пункту 34 розділу ІІІ Стандарти КЗК.

6. У деяких санітарно-гігієнічних приміщеннях закладу відсутні засоби гігієни (мило, туалетний папір), що порушує вимоги пункту 6 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення).

7. У порушення пункту 5.1 Статуту інтернату і пункту 34 Типового положення, в інтернаті не запроваджено диференціації догляду, не створені відділення інтенсивного догляду, соціально-медичної корекції, соціальної реабілітації, підтриманого проживання, паліативного/хоспісного догляду тощо, з огляду на стан і характер захворювання підопічних.

Незалежно від стану здоров’я та рівня інтелекту підопічних, режим догляду, розпорядок дня та інші умови фактично однакові для всіх.

8. В інтернаті оцінку якості приготованих страв на сніданок, обід, полуденок і вечерю, дотримання технології їх приготування, згідно із відомостями Журналу бракеражу готової продукції, перевіряє медична сестра із дієтичного харчування. Оскільки робочий час дієтсестри закінчується о 17:15 год, а вечеря в інтернаті розпочинається для першої зміни о 18 год, відповідну оцінку якості страв на вечерю дієтсестра не може перевірити. Проте, відповідні відмітки у Журналі наявні, що свідчить про формальне проведення оцінки якості приготованих страв. Окрім того, інформація про оцінку якості приготованих страв у вихідні дні

не внесена.

Порушення права на повагу до приватного життя (стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод

9. У ході відвідування групою НПМ встановлено, що ліжка деяких підопічних розміщені впритул (фото 10), а в санітарно-гігієнічних приміщеннях інтернату туалетні кабінки без дверцят, що порушує право підопічних на приватність (фото 11).

Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

10. Закладом не забезпечується належне спостереження за станом здоров'я та організацією надання медичної допомоги. Відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги» у закладі наявні Протоколи надання догоспітальної екстреної медичної допомоги. Утім, укладки з медичними препаратами не містять всіх медичних препаратів, передбачених протоколами та необхідних для миттєвого реагування у разі виникнення невідкладних станів.

11. Під час вивчення медичної документації встановлено, що підопічні самостійно не надають усвідомлену згоду на амбулаторну психіатричну допомогу (форма первинної облікової документації № 003-8/о) та усвідомлену згоду на проведення психіатричного огляду (форма первинної облікової документації № 003-7/о), затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 15.09.2016 № 970, що є порушенням статей 11, 12 Закону України «Про психіатричну допомогу».

В особових справах наявні усвідомлені згоди на амбулаторну медичну допомогу, заповнені та підписані одним почерком, ймовірно медичним працівником закладу.

12. У порушення Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 240, у закладі відсутній «Журнал реєстрації застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади».

13. Незважаючи на наявність у закладі періодичних випадків отримання підопічними тілесних ушкоджень, медичними працівниками не складається довідка про фіксацію тілесних ушкоджень (форма первинної облікової документації № 511/о) відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я від 02.02.2024 № 186. Відсутність належного документування фактів тілесного ушкодження може перешкоджати ефективному розслідуванню таких випадків у подальшому.

Порушення прав осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення (стаття 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, стаття 5 Закону України «Про психіатричну допомогу»).

14. Житлові корпуси, в яких проживають маломобільні підопічні не пристосовані до потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, зокрема усупереч вимог ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд» (далі – ДБН В.2.2-40:2018) у першому житловому корпусі коридори не містять бічних поручнів для зручності пересування по коридору.

Житлові кімнати облаштовуються кнопками виклику персоналу. Інтернатом забезпечується їх цілодобове функціонування. Утім, у деяких кімнатах першого корпусу встановлена відсутність кнопок виклику персоналу у ліжкових хворих підопічних, що унеможливлює своєчасне надання їм допомоги у разі потреби.

Для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення в установленому порядку забезпечується створення безперешкодного життєвого середовища. Однак, санітарно-гігієнічні приміщення інтернату першого поверху другого житлового корпусу не є доступними для осіб з інвалідністю, які пересуваються на кріслах колісних (фото 11).

Порушення права на вільний розвиток своєї особистості (стаття 23 Конституції України).

15. Статтею 23 Конституції передбачено, що кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, у якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості.

Відповідно до пункту 34 Типового положення, для надання комплексу реабілітаційних послуг в інтернаті можуть утворюватися реабілітаційні відділення з кімнатами для проведення заходів щодо соціальної, фізкультурно-спортивної, фізичної, психологічної реабілітації. Водночас, у закладі фахові реабілітаційні та дестигматизуючі заходи скеровані на ресоціалізацію осіб не проводяться, підопічні інколи приймають участь у спортивних заходах чи простих активностях із малювання, що свідчить про відсутність комплексної допомоги у закладі.

Також наявні приміщення для денного перебування не пристосовані для проведення відповідних заходів щодо соціальної, фізичної, психологічної реабілітації (фото 12). На території закладу наявна лише одна альтанка, що не забезпечує потребу, зважаючи на кількість підопічних інтернату.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Хмельницькій обласній військовій адміністрації, Хмельницькій обласній раді:

1.1. Вжити невідкладних заходів щодо усунення наведених порушень прав осіб, яким надаються соціальні послуги зі стаціонарного догляду, а також причин та умов, що сприяють таким порушенням, їх недопущення у подальшій діяльності Кривчицького психоневрологічного інтернату Хмельницької обласної

ради.

1.2. Опрацювати питання щодо виділення коштів для забезпечення належних та безпечних умов перебування в закладі, зокрема, обладнання укриття; облаштування інклюзивного простору відповідно до вимог ДБН В.2.240:2018; матеріально-технічного забезпечення інтернату.

2. Кривчицькому психоневрологічному інтернату:

2.1. Привести укриття у відповідність до вимог чинного законодавства.

2.2. Дотримуватися безпекових заходів під час оголошення сигналу «повітряна тривога».

2.3.Зупинити неправомірну практику обмеження права підопічних перебувати в своїх кімнатах в денний час.

2.4. Забезпечити:

дотримання належних умов для проживання/перебування підопічних;

дотримання норм житлової площі на особу;

дотримання Мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, інвалідів та дітей-інвалідів в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення, затверджених наказом Міністерства соціальної політики України від 19.08.2015 № 857;

заміну ліжок у відповідності до віку підопічних;

облаштування житлових корпусів, їдальні та території інтернату відповідно до норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд»;

створення умов для участі підопічних в культурно-масових заходах та комплексі реабілітаційних заходів і денної зайнятості підопічних з урахуванням стану здоров’я та їх бажання;

усунення порушень та недоліків, про які зазначено в звіті, та вжиття заходів щодо їх недопущення в подальшому.

Додатки: фотоматеріали – на 3 арк. в 1 прим.

Представник Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини
в Хмельницькій області **Оксана КІЗАЄВА**

Фотоматеріали

Фото 1



Фото 2



Фото 3



Фото 4



Фото 5



Фото 6



Фото 7



Фото 8



Фото 9

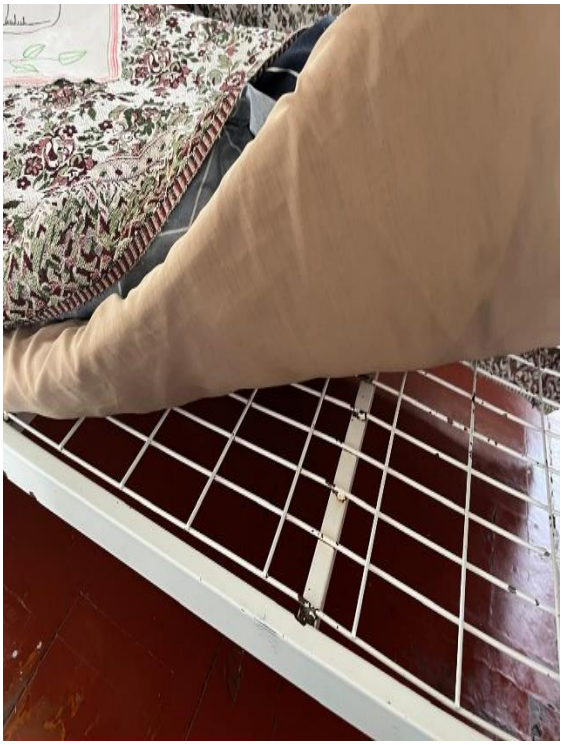


Фото 10

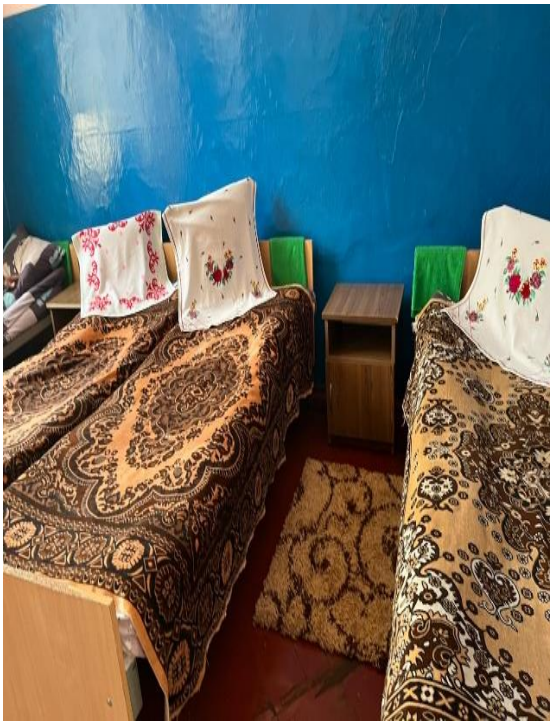


Фото 11



Фото 12

